

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
«   » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТОВЕРХОВ
«   » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій
Святослав ПИТЕЛЬ
« 31 » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 07 Управління та адміністрування

Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Освітньо-професійна програма – «Фінансовий менеджмент»

Кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік, (семестр)
Денна	3	6	28	14	3	6	99	150	6
Заочна	3	6	8	4	–	–	138	150	6

31.08.2023
[Signature]

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робочу програму склала кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу Галина ЗАБЧУК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.).

Завідувач кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу,
доктор економічних наук, професор

Ольга КНЕЙСЛЕР

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.).

Голова групи забезпечення спеціальності
доктор економічних наук, професор

Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОПП «Фінансовий менеджмент»
доктор економічних наук, професор

Наталія СПАСІВ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Кредитування малого і середнього бізнесу»**

1. Опис дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу»

Дисципліна – Кредитування малого і середнього бізнесу	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань - 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни блок вибіркових дисциплін Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>Денна, заочна – третій</i> Семестр: <i>Денна, заочна – шостий</i>
Кількість змістовних модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Фінансовий менеджмент	Лекції: <i>Денна – 28 год., заочна – 8</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14 год., заочна – 4</i>
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 99 год., заочна – 138</i> Тренінг, КПІЗ: <i>Денна – 6 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 10,7 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – залік

**2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ»**

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Кредитування малого та середнього бізнесу» є формування базової системи знань щодо ролі підприємств малого та середнього бізнесу у процесі становлення та розвитку економіки країни; вивчення основ кредитування банками малого та середнього бізнесу з метою забезпечення додатковими фінансовими ресурсами. Формування у студентів дослідницьких навичок; знання законодавства України в сфері кредитування малих і середніх підприємств.

Предмет дисципліни – теоретичні та практичні аспекти кредитування малого і середнього бізнесу.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Кредитування малого та середнього бізнесу» є:

- вивчити теоретичні засади підприємництва, місце та роль малого і середнього підприємництва в економіці країни;
- вивчити особливості фінансово-кредитного механізму сприяння розвитку малого та середнього підприємництва;

- ознайомитися із теоретичними та методичними питаннями щодо проведення банківськими установами кредитування підприємств малого і середнього бізнесу;
- розуміти основні принципи та умови кредитування підприємств малого і середнього бізнесу;
- розвинути практичні навички аналізувати діяльність підприємств, приймати рішення щодо віднесення підприємств малого і середнього бізнесу до певної категорії позичальника, розпізнання та врахування ризиків при кредитуванні, використання знань для підвищення ефективності роботи банку в мінливому економічному просторі;
- ознайомитися з програмами фінансової підтримки малого і середнього бізнесу держави та міжнародних організацій в Україні;
- розвинути навички оцінювати конкурентну позицію суб'єкта малого та середнього бізнесу, вміння розробити проектну документацію для залучення фінансових ресурсів від вітчизняних чи міжнародних організацій з метою провадження прибуткової діяльності;
- розуміти сутність новітніх фінансових технологій (FinTech) на фінансовому ринку.

В результаті вивчення дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу» студенти повинні знати:

- теоретичні основи функціонування підприємств малого та середнього бізнесу та розуміти їх значення для розвитку економіки країни;
- фактори, що формують фінансово-кредитні відносини малих підприємств з іншими структурами; основні типи та напрями фінансово-кредитної підтримки малого і середнього підприємництва;
- специфіку банківського кредитування малого та середнього бізнесу, методи банківського кредитування підприємств малого та середнього бізнесу;
- сутність мікрокредитування і його значення в розвитку малого і середнього бізнесу; ринок мікрокредитування в Україні: учасники ринку, тенденції, перспективи розвитку; законодавче регулювання ринку мікрофінансових компаній; умови мікрокредитування в Україні.
- методи державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу в Україні; порядок надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва;
- міжнародні джерела та програми фінансування малого і середнього бізнесу.

В результаті вивчення дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу» студенти повинні вміти:

- визначати тенденції розвитку підприємництва в країні, а також встановлювати корисну ефективність для банку надання кредитів у сучасному періоді;
- здійснювати комплексну оцінку діяльності підприємств малого і середнього бізнесу та оцінювати перспективи їх розвитку, ефективної співпраці із урядовими, фінансовими та міжнародними організаціями з приводу залучення додаткових фінансових ресурсів та використання пропонованих продуктів та

послуг для провадження прибуткової діяльності;

- аналізувати діяльність підприємств малого і середнього бізнесу, їхню звітність, оцінювати потребу в кредитних коштах;
- самостійно генерувати ідеї щодо створення нових кредитних продуктів, враховуючи поточну ситуацію на ринку кредитування підприємств в країні;
- проводити оцінку інноваційних пропозицій та потенційних платформ кредитування.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ»

Змістовий модуль 1.

Теоретичні основи кредитування малого та середнього бізнесу

Тема 1.

Роль малого та середнього підприємництва в економічному розвитку країни

Суть підприємництва на різних етапах економічного розвитку, характерні риси підприємця. Економічна сутність малого підприємництва, його функції, основні особливості, переваги та недоліки. Підходи до класифікації малих та середніх підприємств за національними та міжнародними стандартами. Роль малих та середніх підприємств в розвитку економіки. Роль і значення позикового капіталу для розвитку підприємництва.

Тема 2.

Фінансово-кредитний механізм сприяння розвитку малого та середнього підприємництва

Фінансово-кредитний механізм сприяння малому і середньому підприємству: суть та структура. Принципи та особливості формування фінансово-кредитного механізму розвитку малого і середнього бізнесу. Основні типи та напрями фінансово-кредитної підтримки малого та середнього підприємництва. Проблеми у фінансово-кредитній сфері суб'єктів малого і середнього бізнесу в Україні.

Тема 3.

Теоретичні засади організації банківського кредитування малого і середнього бізнесу

Теоретичні основи кредитування малого та середнього підприємства. Економічна сутність банківського кредиту та принципи організації кредитних взаємин банків із суб'єктами середнього та малого підприємства. Основні завдання та цілі банківського кредитування малого бізнесу. Банківські кредитні продукти для малого підприємства та особливості їх реалізації. Мікрокредитування малого бізнесу як важливий напрям реалізації банківського кредитування. Оцінка кредитоспроможності позичальника-юридичної особи. Процес банківського кредитування. Економічна та правова робота банків з позичальниками. Кредитна угода, її зміст та значення для організації кредитних відносин.

Тема 4.

Ринок мікрокредитування в Україні

Сутність мікрокредитування і його значення в розвитку малого і середнього бізнесу. Характеристика учасників ринку мікрокредитування в Україні. Аналіз основних тенденцій розвитку ринку мікрокредитування в Україні. Перспективи розвитку ринку мікрокредитування в умовах сучасних викликів. Законодавче регулювання ринку мікрофінансових компаній. Умови мікрокредитування в Україні.

Змістовий модуль 2.

Практичні аспекти кредитування суб'єктів малого і середнього бізнесу в Україні

Тема 5.

Державна підтримка підприємств малого і середнього бізнесу. Програми кредитування

Необхідність та зміст державної політики у сфері розвитку малого та середнього бізнесу. Державна підтримка суб'єктів малого і середнього бізнесу. Види державної підтримки СМСБ та об'єктів інфраструктури. Порядок надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва. Державна програма «Доступні кредити 5,7,9». Програми фонду розвитку підприємництва: програма мікrokредитування; програма рефінансування заходів з підтримки системи кредитування у сільській місцевості; програма кредитування ММСП за пріоритетними галузевими напрямками; програма з підтримки фінансування інвестиційних проектів малих та середніх підприємств за пріоритетними напрямками.

Тема 6.

Підтримка малого і середнього бізнесу за рахунок фондів міжнародних організацій

Міжнародні джерела та програми фінансування малого бізнесу. Характеристика програм кредитування від міжнародних фінансових організацій: програма для кредитування МСП від ЄБРР; проект фінансування розвитку МСБ від ЄІБ; Глобальна програма торговельного фінансування (Global Trade Finance Program) Міжнародної Фінансової Корпорації (МФК), США; Проект доступу до довготермінового фінансування від Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР); Програми ЄС для МСП: EU4Business, Горизонт 2021-2027. Інтерактивна онлайн-платформа для МСБ в рамках Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України»

Тема 7.

Міжнародний досвід кредитування малого і середнього підприємництва

Малий бізнес як окремий сектор ринкової економіки. Характеристика особливостей малого бізнесу у зарубіжних країнах. Роль малого і середнього бізнесу в економіках різних країн. Характеристика позитивних та негативних рис функціонування малого і середнього бізнесу. Специфіка фінансового забезпечення розвитку малих підприємств за участю держави та місцевих органів самоврядування.

Тема 8.

Інноваційні інструменти фінансування малого та середнього бізнесу

Сутність новітніх фінансових технологій (FinTech) на фінансовому ринку. Перспективи та виклики для розвитку FinTech-ринку в Україні. P2P кредит - інноваційний інструмент позики. Інтернет-платформи приватних позик. Колективне фінансування (Краудфандинг).

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ»

(денна форма навчання)

ТЕМА	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг, КПЗ	
Змістовий модуль 1.						
Теоретичні основи кредитування малого та середнього бізнесу						
Тема 1. Роль малого та середнього підприємництва в економічному розвитку країни	2	1	12		3	Поточне опитування
Тема 2. Фінансово-кредитний механізм сприяння розвитку малого та середнього підприємництва	2	1	12			
Тема 3. Теоретичні засади організації банківського кредитування малого і середнього бізнесу	4	2	14	1		
Тема 4. Ринок мікrokредитування в Україні	4	2	13			
Змістовий модуль 2.						
Практичні аспекти кредитування суб'єктів малого і середнього бізнесу в Україні						
Тема 5. Державна підтримка підприємств малого і середнього бізнесу. Програми кредитування	4	2	12	1	3	Поточне опитування
Тема 6. Підтримка малого і середнього бізнесу за рахунок фондів міжнародних організацій	4	2	12			
Тема 7. Міжнародний досвід кредитування малого і середнього підприємництва	4	2	12	1		
Тема 8. Інноваційні інструменти фінансування малого та середнього бізнесу	4	2	12			
Всього	28	14	99	3	6	

(заочна форма навчання)

ТЕМА	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи кредитування малого та середнього бізнесу			
Тема 1. Роль малого та середнього підприємництва в економічному розвитку країни	4	2	16
Тема 2. Фінансово-кредитний механізм сприяння розвитку малого та середнього підприємництва			16
Тема 3. Теоретичні засади організації банківського кредитування малого і середнього бізнесу			16
Тема 4. Ринок мікrokредитування в Україні			18
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти кредитування суб'єктів малого і середнього бізнесу в Україні			
Тема 5. Державна підтримка підприємств малого і середнього бізнесу. Програми кредитування	4	2	18
Тема 6. Підтримка малого і середнього бізнесу за рахунок фондів міжнародних організацій			18
Тема 7. Міжнародний досвід кредитування малого і середнього підприємництва			18
Тема 8. Інноваційні інструменти фінансування малого та середнього бізнесу			18
Всього	8	4	138

**5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ»**

Денна форма

Змістовий модуль 1.

Теоретичні основи кредитування малого та середнього бізнесу

Практичне заняття № 1.

Тема 1. Роль малого та середнього підприємництва у економічному розвитку країни

Мета: вивчити місце та роль малого і середнього підприємництва в економіці країни.

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність малого підприємництва, його функції, особливості.
2. Фінансово-організаційні переваги та недоліки малого бізнесу
3. Класифікація малих та середніх підприємств за національними та міжнародними стандартами.
4. Роль малого та середнього бізнесу в розвитку економіки.
5. Роль і значення позикового капіталу для розвитку підприємництва.

Тема 2. Фінансово-кредитний механізм сприяння розвитку малого та середнього підприємництва

Мета: вивчити особливості фінансово-кредитного механізму сприяння розвитку малого та середнього підприємництва.

Питання для обговорення:

1. Фінансово-кредитний механізм сприяння малому і середньому підприємству: суть та структура.
2. Принципи та особливості формування фінансово-кредитного механізму розвитку малого і середнього бізнесу.
3. Основні типи та напрями фінансово-кредитної підтримки малого та середнього підприємництва.
4. Проблеми у фінансово-кредитній сфері суб'єктів малого і середнього бізнесу в Україні.

Практичне заняття № 2.

Тема 3. Теоретичні засади організації банківського кредитування малого і середнього бізнесу

Мета: вивчення та засвоєння теоретичних аспектів та напрацювання практичних навичок з організації кредитного процесу в банку і етапів його провадження.

Питання для обговорення:

1. Основні завдання та цілі банківського кредитування малого та середнього бізнесу.
2. Кредитний процес в банківських установах та етапи його провадження.
3. Організація роботи банку з позичальником в сфері кредитування.
4. Порядок нарахування, сплати та стягнення відсотків за користування банківськими позиками.
5. Особливості заключення кредитного договору як основи кредитних взаємин банків із позичальниками.
6. Організація та реалізація моніторингу кредитної операції.
7. Банківські кредитні продукти для малого підприємництва та особливості їх реалізації.

Практичне заняття № 3.

Тема 4. Ринок мікrokредитування в Україні

Мета: дослідити ринок мікrokредитування в Україні. Визначити участь мікрофінансових організацій на ринку кредитних послуг малому та середньому бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Сутність мікrokредитування і його значення в розвитку малого і середнього бізнесу. Ринок мікrokредитування в Україні: учасники ринку, тенденції, перспективи розвитку.
2. Законодавче регулювання ринку мікрофінансових компаній.
3. Умови мікrokредитування в Україні.

Змістовий модуль 2.

Практичні аспекти кредитування суб'єктів малого і середнього бізнесу в Україні

Практичне заняття № 4.

Тема 5. Державна підтримка підприємств МСБ. Програми кредитування

Мета: розглянути та вивчити особливості державної підтримки підприємництва.

Питання для обговорення:

1. Методи державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу в Україні.
2. Порядок надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва. Державна програма «Доступні кредити 5,7,9».
3. Програми фонду розвитку підприємництва:
  - а) програма мікrokредитування;
  - б) програма рефінансування заходів з підтримки системи кредитування у сільській місцевості;
  - в) програма кредитування ММСП за пріоритетними галузевими напрямками;
  - г) програма з підтримки фінансування інвестиційних проектів малих та середніх підприємств за пріоритетними напрямками.

Практичне заняття № 5.

Тема 6. Підтримка малого і середнього бізнесу за рахунок фондів міжнародних організацій

Мета: дослідити можливості отримання фінансування підприємствами малого і середнього бізнесу за рахунок фондів міжнародних організацій.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні джерела та програми фінансування малого бізнесу.
2. Характеристика програм кредитування від міжнародних фінансових організацій:
  - а) Програма для кредитування МСП від ЄБРР;
  - б) проект фінансування розвитку МСБ від ЄІБ;
  - в) Глобальна програма торговельного фінансування (Global Trade Finance Program) Міжнародної Фінансової Корпорації (МФК), США;
  - г) Проект доступу до довготермінового фінансування від Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР);
  - д) Програми ЄС для МСП: EU4Business, Горизонт 2021-2027.
3. Інтерактивна онлайн-платформа для МСБ в рамках Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України».

Практичне заняття № 6.

Тема 7. Міжнародний досвід кредитування малого і середнього підприємництва

Мета: вивчити досвід зарубіжних країн у сфері кредитування малого і середнього бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Малий бізнес як окремий сектор ринкової економіки.
2. Особливості кредитування малого та середнього бізнесу у зарубіжних країнах.
3. Специфіка фінансового забезпечення розвитку малих підприємств за участю держави та місцевих органів самоврядування.

Практичне заняття № 7.

Тема 8. Інноваційні інструменти фінансування малого та середнього бізнесу.

Мета: вивчити інноваційні можливості кредитування підприємництва в Україні.

Питання для обговорення:

1. Сутність новітніх фінансових технологій (FinTech) на фінансовому ринку; перспективи та виклики для розвитку FinTech-ринку в Україні.
2. P2P кредит - інноваційний інструмент позики. Інтернет-платформи приватних позик.
3. Колективне фінансування (Краудфандинг).

Заочна форма

Змістовий модуль 1.

Теоретичні основи кредитування малого та середнього бізнесу

Практичне заняття № 1.

Тема 1. Роль малого та середнього підприємництва у економічному розвитку країни

Мета: вивчити місце та роль малого і середнього підприємництва в економіці країни.

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність малого підприємництва, його функції, особливості.
2. Фінансово-організаційні переваги та недоліки малого бізнесу
3. Класифікація малих та середніх підприємств за національними та міжнародними стандартами.
4. Роль малого та середнього бізнесу в розвитку економіки.
5. Роль і значення позикового капіталу для розвитку підприємництва.

Тема 2. Фінансово-кредитний механізм сприяння розвитку малого та середнього підприємництва

Мета: вивчити особливості фінансово-кредитного механізму сприяння розвитку малого та середнього підприємництва.

Питання для обговорення:

1. Фінансово-кредитний механізм сприяння малому і середньому підприємству: суть та структура.
2. Принципи та особливості формування фінансово-кредитного механізму розвитку малого і середнього бізнесу.
3. Основні типи та напрями фінансово-кредитної підтримки малого та середнього підприємництва.

4. Проблеми у фінансово-кредитній сфері суб'єктів малого і середнього бізнесу в Україні.

Тема 3. Теоретичні засади організації банківського кредитування малого і середнього бізнесу

Мета: вивчення та засвоєння теоретичних аспектів та напрацювання практичних навичок з організації кредитного процесу в банку і етапів його провадження.

Питання для обговорення:

1. Основні завдання та цілі банківського кредитування малого та середнього бізнесу.
2. Кредитний процес в банківських установах та етапи його провадження.
3. Організація роботи банку з позичальником в сфері кредитування.
4. Порядок нарахування, сплати та стягнення відсотків за користування банківськими позиками.
5. Особливості заключення кредитного договору як основи кредитних взаємин банків із позичальниками.
6. Організація та реалізація моніторингу кредитної операції.
7. Банківські кредитні продукти для малого підприємництва та особливості їх реалізації.

Тема 4. Ринок мікрокредитування в Україні

Мета: дослідити ринок мікрокредитування в Україні. Визначити участь мікрофінансових організацій на ринку кредитних послуг малому та середньому бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Сутність мікрокредитування і його значення в розвитку малого і середнього бізнесу. Ринок мікрокредитування в Україні: учасники ринку, тенденції, перспективи розвитку.
2. Законодавче регулювання ринку мікрофінансових компаній.
3. Умови мікрокредитування в Україні.

Змістовий модуль 2.

Практичні аспекти кредитування суб'єктів малого і середнього бізнесу в Україні

Практичне заняття № 2

Тема 5. Державна підтримка підприємств МСБ. Програми кредитування

Мета: розглянути та вивчити особливості державної підтримки підприємництва.

Питання для обговорення:

1. Методи державної фінансової підтримки малого і середнього бізнесу в Україні.
2. Порядок надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва. Державна програма «Доступні кредити 5,7,9».
3. Програми фонду розвитку підприємництва:
  - а) програма мікрокредитування;

- б) програма рефінансування заходів з підтримки системи кредитування у сільській місцевості;
- в) програма кредитування ММСП за пріоритетними галузевими напрямками;
- г) програма з підтримки фінансування інвестиційних проектів малих та середніх підприємств за пріоритетними напрямками.

Тема 6. Підтримка малого і середнього бізнесу за рахунок фондів міжнародних організацій

Мета: дослідити можливості отримання фінансування підприємствами малого і середнього бізнесу за рахунок фондів міжнародних організацій.

Питання для обговорення:

1. Міжнародні джерела та програми фінансування малого бізнесу.
2. Характеристика програм кредитування від міжнародних фінансових організацій:
  - а) Програма для кредитування МСП від ЄБРР;
  - б) проект фінансування розвитку МСБ від ЄІБ;
  - в) Глобальна програма торговельного фінансування (Global Trade Finance Program) Міжнародної Фінансової Корпорації (МФК), США;
  - г) Проект доступу до довготермінового фінансування від Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР);
  - д) Програми ЄС для МСП: EU4Business, Горизонт 2021-2027.
3. Інтерактивна онлайн-платформа для МСБ в рамках Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України».

Тема 7. Міжнародний досвід кредитування малого і середнього підприємництва

Мета: вивчити досвід зарубіжних країн у сфері кредитування малого і середнього бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Малий бізнес як окремий сектор ринкової економіки.
2. Особливості кредитування малого та середнього бізнесу у зарубіжних країнах.
3. Специфіка фінансового забезпечення розвитку малих підприємств за участю держави та місцевих органів самоврядування.

Тема 8. Інноваційні інструменти фінансування малого та середнього бізнесу.

Мета: вивчити інноваційні можливості кредитування підприємництва в Україні.

Питання для обговорення:

1. Сутність новітніх фінансових технологій (FinTech) на фінансовому ринку; перспективи та виклики для розвитку FinTech-ринку в Україні.
2. P2P кредит - інноваційний інструмент позики. Інтернет-платформи приватних позик.
3. Колективне фінансування (Краудфандинг).

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Для набуття умінь самостійного мислення і самоконтролю у студентів особливе значення має виконання комплексного практичного індивідуального завдання (КПЗ) з дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу», яке виконується самостійно кожним студентом згідно методичних рекомендацій. Воно охоплює основні теми дисципліни та має на меті більш глибоке опанування матеріалу. Виконання КПЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу».

Комплексне практичне індивідуальне завдання складається з 3-х складових і включає: теоретичні питання; аналітичні завдання, задачі. Комплексне практичне індивідуальне завдання виконується студентом самостійно на основі опрацьованого матеріалу. Варіант обирається студентом відповідно до порядкового номера у списку. Основні результати дослідження доповідаються в аудиторії та супроводжуються презентацією слайдів.

7. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Мета тренінгу з дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу» – формування у студентів критичного мислення для пропонування професійних рішень, обґрунтування доцільності залучення кредиту комерційного банку та ефективність його використання суб'єктами малого і середнього підприємництва.

Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє:

- забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу»;
- розвинути у студентів навички пропонування обґрунтованих рішень, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина. Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина. Встановлення правил проведення тренінгу, формування робочих груп студентів, визначення завдань та розподіл ролей. Забезпечення учасників тренінгу роздатковими матеріалами: таблицями, бланками документів, інструкціями.

3. Практична частина. Виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. Підведення підсумків. Презентація практичної роботи в групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та

досягнення поставлених цілей тренінгу.

Тематика тренінгу

Прийняття оптимального рішення про видачу кредиту або відмову у видачі кредиту підприємцю.

Порядок проведення:

1. Здійснити аналіз кредитоспроможності позичальника - юридичної (фізичної) особи.
2. На основі розрахунку економічних показників навчитись формувати обґрунтований висновок щодо доцільності видачі кредиту.
3. Розглянути та проаналізувати якісні критерії оцінки кредитоспроможності позичальника - юридичної (фізичної) особи.
4. Представити результати оцінки кредитоспроможності позичальника - юридичної (фізичної) особи у вигляді короткого звіту – висновку (мета отримання кредиту, термін, сума, відсоткова ставка, додаткові вимоги щодо кредитування тощо) та їх опис.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота полягає в опрацюванні положень законодавства та навчальної і наукової фахової літератури. Самостійна робота спрямована на більш глибоке ознайомлення студентом з проблемами, які розглядаються навчальним курсом «Кредитування малого і середнього бізнесу».

Обов'язкові вимоги до самостійної роботи:

- опрацьовані питання представляють на практичному занятті у формі презентації;
- поєднання теоретичного і практичного аспектів досліджуваної проблеми. Подання суто описових робіт, які не містять цифрового матеріалу не допускається;
- наявність висновків та рекомендацій практичного характеру. Наведені пропозиції, представлені в рамках викладення змісту питань самостійної роботи, мають бути належним чином аргументовані, наявність у тексті голослівних, нічим не підкріплених висновків та пропозицій небажана;
- усі аналітичні дані, використані студентом при виконанні питань самостійної роботи, мають бути підтверджені ксерокопіями оригіналів першоджерел або роздрукованими сторінками з інтернет-ресурсів.

Перелік тем для розкриття додаткових питань:

№ з/п	Тематика	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Тема 1	Сутність і значення малого і середнього підприємництва у світовій економіці.	12	16
	Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в Україні		
	Особливості ролі й місця малого і середнього бізнесу в трансформаційній економіці.		
	Вплив мікрофінансових послуг на економічний розвиток.		

Тема 2	Основні напрямки фінансової підтримки розвитку підприємництва в сучасних умовах.	12	16
	Фінансові аспекти взаємодії банківських установ малого і середнього бізнесу: сучасний стан та перспективи розвитку.		
	Організація лізингових операцій банку.		
	Фінансово-кредитний механізм сприяння малому і середньому підприємству.		
	Напрямки вдосконалення кредитного забезпечення розвитку підприємницької діяльності в Україні.		
Тема 3	Особливості банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва.	14	16
	Механізм прийняття рішення про видачу кредиту або відмову у видачі кредиту.		
	Напрями вдосконалення методики оцінки кредитоспроможності позичальника.		
	Вітчизняний і зарубіжний досвід оцінки кредитоспроможності позичальника.		
	Кредитування у формі овердрафту: сучасний стан і перспективи розвитку.		
Тема 4	Мікрокредитування в умовах воєнного стану.	13	18
	Характерні риси і проблеми розвитку мікрокредитування в Україні.		
	Аналіз сучасного стану мікрокредитування в Україні: проблеми та перспективи.		
	Проблеми та перспективи розвитку мікрокредитування в Україні.		
	Мікрокредитування як спосіб фінансування малого бізнесу.		
Тема 5	Види і форми державної підтримки розвитку малого підприємництва в Україні.	12	18
	Державна підтримка малого та середнього бізнесу в Україні		
	Державна підтримка підприємств у ЄС та в Україні: ключові відмінності та проблеми.		
Тема 6	Міжнародні фінансово-кредитні інститути та їх функції на інвестиційному ринку.	12	18
	Діяльність міжнародних фінансових інститутів у сфері фінансування розвитку малих і середніх підприємств.		
	Підтримка малого і середнього підприємництва на міжнародному рівні (міжнародні кредитні лінії)		
Тема 7	Зарубіжний досвід підтримки малого бізнесу: уроки для України.	12	18
	Малий і середній бізнес – секрет успіху економіки Польщі		
	Вітчизняний та зарубіжний досвід державної підтримки розвитку малого підприємництва		
	Малий і середній бізнес у зарубіжних країнах		
Тема 8	Аналіз ринку р2р-кредитування в Україні.	12	18
	Інноваційні інструменти фінансування малого та середнього бізнесу у глобальній економічній системі.		
	Краудлендінг у системі fintech.		
	Фінтех-пропозиції для малого та середнього бізнесу.		
Разом		99	138

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, самостійна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ділові ігри, реферування, виконання КПЗ.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- залік.

11. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Кредитування малого і середнього бізнесу» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30 %	40 %	30 %
Опитування під час занять (теми 1-4) – 5 балів за тему – макс. 20 балів. Тестування – макс. 10 балів Оцінка за самостійну роботу макс. 20 балів Модульна робота – макс. 50 балів	Опитування під час занять (теми 5-8) – 5 балів за тему – макс. 20 балів. Тестування – макс. 10 балів Оцінка за самостійну роботу макс. 20 балів Ректорська контрольна робота (1-8 теми) – макс. 50 балів	Підготовка КПЗ – макс. 30 балів. Захист КПЗ – макс. 40 балів. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 30 балів

Шкала оцінювання студентів:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1–8
2.	Проекційний екран	1–8
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	1–8
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1–8
5.	Персональні комп'ютери	1–8
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1–8
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1–8
8.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1–8
9.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1–8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Актуальні грантові можливості від Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України». URL: https://biz.ligazakon.net/news/214039_aktualn-grantov-mozhliivost-vd-programi-usaid-konkurentospromozhna-ekonomka-ukrani

2. Балдич Н., Гринчук Н. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування: практичний посібник. Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2020 рік. Частина 4. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/604/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_4.pdf

3. Банківські продукти та програми допомоги малому і середньому підприємству. Міністерство розвитку, економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=aba8ec4d-7a97-4b6c-9065-22aae227d6d7&title=BankivskiProduktiTaProgramiDopomogiMalomuISerednomuPidprimnitstvu>

4. Банківські програми. Портал для підприємців. URL: https://sme.gov.ua/program_type/kredytни-programy-za-pidtrymky-mizhnarodnyh-finansovyh-organizatsiij/page/2/

5. Версаль Н. Переваги та недоліки зовнішніх джерел фінансування малих та середніх підприємств в Україні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2020. №1. С. 182-194.

6. Вергун А.М., Матвієнко С.М. Роль та перспективи розвитку мікрокредитування в країнах, що розвиваються *Ефективна економіка*. № 2. 2020. С. URL: <https://economy.nauka.com.ua>

7. Гаркуша Ю.О., Руснак О.О. Банківський кредит у забезпеченні розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 37. С. 560–564. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastructure37-81>

8. Гранти на бізнес. Як і де отримати безповоротну фінансову допомогу на

підприємництво URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/08/17/690436/>

9. Державна програма підтримки бізнесу «Доступні кредити 5-7-9%». URL: <https://5-7-9.gov.ua>

10. Закон України «Про споживче кредитування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>

11. Закон України «Про електронну комерцію» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>

12. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>

13. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: постанова Правління НБУ: затверджена 28.08.2001 р. № 368 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0841-01>

14. Коваленко, В., Радова, Н. Банківський кредит у формуванні фінансово-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*, 2020 № 22. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-3>

15. Малий бізнес : етап становлення, ризику та перспектива : метод. рек. / за заг. ред. О. М. Десятнюк, Р. Р. Кулика. 4-те вид. Київ : Гнозіс, 2020. 104 с.

16. Майбутнє у регулюванні небанківського фінансового сектору. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=80189428>.

17. Методика інтегральної оцінки фінансового стану позичальників юридичних осіб - Проект Правління Національного банку України. URL: <http://kbs.org.ua/files/897546123456.pdf>

18. Огляд інструментів підтримки бізнесу в період воєнного стану в Україні (за 01.07 – 31.07.2022 р.). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-biznesu-v-period-voennoho-stanu-v-0>

19. Партин Г. О., Омелян Х. А. Кредитування діяльності малих і середніх підприємств в Україні: сучасні особливості та шляхи розвитку. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10009>

20. Пільгові кредити бізнесу: як держава допомагає у фінансуванні підприємств. URL: https://bankchart.com.ua/krediti/statti/pilgovi_krediti_yak_derzhava_dopomagaє_u_finansuvanni_p_idpriemstv

21. Підприємництво : підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко [та ін.]. Харків : УкрДУЗТ, 2018. Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с.

22. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства: постанова Правління НБУ: прийнята 28.08.2001 року № 369 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0845-01>

23. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків : постанова Правління НБУ: прийнята 06.07.2000 року № 279 URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1027.408.18&nobreak=1>

24. Положення про структуру системи банківського нагляду Національного банку України: Постанова Правління Національного банку України від 17 листопада 1997 р. № 380. URL: nbportal.bank.gov.ua/doccatalog/document?id

25. Порядок надання фінансової державної підтримки суб'єктам малого та середнього підприємництва : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#Text>

26. Романишин В.О., Уманців Г. В., Сясько І. В. Активізація кредитування суб'єктів малого та середнього підприємництва в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №22. С. 70-77.

27. Савченко Т.Г., Миненко Л.М. Забезпечення прозорості діяльності банківських груп в Україні. Транспарентність публічних фінансів – протидія корупції: монографія / за ред. д.е.н., Школьник І.О. та д.е.н., Савченка Т.Г. Суми: видавництво «Ярославна», 2018. 186 с.

28. Фінанси бізнесу : навч. посібник / за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: Видавництво «Апріорі», 2019. - 432 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/finansu_Biz_all.pdf

29. Чайковський Я.І. Сучасний стан та напрями розвитку банківського кредитування малого і середнього бізнесу в Україні. *Світ фінансів*. 2021. № 3 (68). С.80-90.
30. Як влада допомагає малому та середньому бізнесу в різних країнах. Електронне видання «Відомості». 2020. URL: <https://www.vedomosti.ru/economics/articles/2020/04/08/827470-pomogayut-malomubiznesu>.
31. 50 грантів до 1,2 млн грн українському бізнесу від Програми USAID (до 24 липня 2023 року) URL: <https://platforma-msb.org/50-grantiv-do-1-2-mln-ukrayinskomu-biznesu-vid-programy-usaid-do-24-lypnya-2023-roku>
32. 34 % of America's small businesses are still closed due to COVID-19. Here's why it matters. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2021/05/america-united-states-covid-small-businesses-economics>
33. Benefits of Digitizing your Small-Business Lending. URL: <https://lendfoundry.com/blog/benefits-of-digitizing-your-small-business-lending/>
34. EDC Business Credit Availability Program Guarantee (BCAP) URL: https://www.rbc.com/covid-19/business.html?_ga=2.196429807.2144261350.1643145318-931065629.1642989550
35. Government of Canada's Relief for Business. URL: https://www.rbc.com/covid-19/business.html?_ga=2.196429807.2144261350.1643145318-931065629.1642989550
36. Government-Guaranteed Loans to Support the Growth of Your Business. URL: <https://www.rbcroyalbank.com/business/loans/canada-small-business-financing.html>
37. Helping small businesses get loans. URL: https://www.ic.gc.ca/eic/site/csbfp-pfpec.nsf/fra/h_la02855.html
38. Highly Affected Sectors Credit Availability Program (HASCAP). URL: <https://www.td.com/ca/en/personal-banking/covid-19/small-business-relief/>
39. How AI is Disrupting the Financial Services Industry. October 2020. URL: <https://www.cardrates.com/news/autonomous-next-shows-how-ai-impacts-the-financial-industry/>
40. Key Small Business Statistics — 2021. URL: https://www.ic.gc.ca/eic/site/061.nsf/eng/h_03147.html#5.1
41. Lehnen, Pascal, Hildebrand, Daniel & Löber, Dominik. How banks can master the new competitive situation in the SME lending market and successfully adapt their business model. URL: <https://www.rolandberger.com/en/Insights/Publications/SME-lending-in-transition-opportunities-to-develop-future-oriented-business.html>
42. Sadkowski W. Oferta sektora bankowego dla małych i średnich przedsiębiorstw w czasach kryzysu gospodarczego w Polsce. URL: <https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/handle/item/7545> .
43. Pulse of FinTech H1'20. September 2020. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/09/pulse-of-FinTech-h1-2020.pdf>
44. Pulse of FinTech H2'20. February 2021. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2021/02/pulse-of-fintech-h2-2020.pdf>